

RADNIČNÍ ZPRAVODAJ

číslo 5 | květen 2020

- 2 O čem se mluví... o filharmonii i aktuální situaci v kultuře s ředitelem KFP Pavlem Svobodou
- 3 Pardubice: Evropské město koní 2020
- 3 Město odpustí nájemné podnikům, které musely zavřít
- 5 Skončilo bezplatné parkování v době karantény
- 6 Klienty Senior taxi čeká výměna průkazek

Pardubice

O čem se mluví...

... o filharmonii i aktuální situaci v kultuře s ředitelem KFP Pavlem Svobodou

Novým ředitelem Komorní filharmonie Pardubice je koncertní varhaník a pedagog Pavel Svoboda. Studoval na Konzervatoři v Pardubicích, poté na Hudební fakultě AMU v Praze a vysoké hudební škole v Berlíně. Ve funkci vystřídal úspěšnou Jarmilu Zbořilovou, která odešla do penze.

Nastoupil jste do náročného období, KFP hrála mimo Dům hudby a přišla koronakrize.

Je to tak, běžný provoz jsem ještě bohužel nezažil. Když se orchestr v březnu po mnoha měsících provizoria vracel „domů“, po první zkoušce virus zastavil svět. Ale každá krize je i příležitostí. Nepřestáváme plánovat, vrátíme se v plné síle a v nové sezoně nabídneme krásné a mimořádné zážitky.

Jaké jsou vaše vize?

Převzal jsem profesionálně vedenou organizaci s nadstandardními mezilid-

skými vztahy. Komorní filharmonie Pardubice má bohatou historii a je jedním z nejlepších českých orchestrů. I proto jsem tady. Uděláme vše pro to, abychom ji dále rozvíjeli a zvyšovali její prestiž. Pochopitelně vysoké cíle něco stojí, držíme si palce, aby ekonomické dopady pandemie netrvaly mnoho let.

Máme nyní po rekonstrukci špičkový koncertní sál?

Rekonstrukce Domu hudby byla potřebná. Technické zázemí orchestru dnes stále není ideální, snem zůstává nový sál, ovšem realisticky viděno jsme rádi za to, co máme.

Co se tedy změnilo?

Hned vstupní foyer je elegantně zrekonstruováno. Zaujmu nové lustry od sklářů z Lasvitu (foto). V samotném sále jsou nová zábradlí, audiovizuální technika a znak Pardubického kraje – vlastníka budovy. Kromě sálu se inves-

tuje do zateplení celé budovy, výměny oken a vzduchotechniky. Po obvodu se dokončují parkové úpravy, lokalita bude celkově přívětivější.

Jak se v této obtížné době plánuje?

Nová sezona 2020/2021 je připravena, brzy ji zveřejníme. Pevně věřím, že v září zahájíme třemi abonentními večery podle plánu. Sólistou bude světový tenorista Petr Nekoranec.

Některé rušené koncerty nahradíme, například koncert uskupení Pirate Swing Band jsme přesunuli na 3. září. S významnými sólisty a dirigenty se ale plánuje dopředu a nahrazování je komplikované. Posluchačům děkuji za trpělivost a vstřícnost.

Co s nevyužitými vstupenkami?

V situaci, která je už tak stresující, máme o to více na mysli komfort a bezpečí posluchačů. Plánujeme, že zakoupené abonentní vstupenky za zrušené koncerty zůstanou v platnosti a budou nahrazeny na podzim. Posluchači tak budou mít z části předplacenou budoucí sezonu 2020/2021 jak v předplatném A, B, C, tak i na koncertech pro děti. Vstupné za jednotlivě zakoupené vstupenky bude vráceno v plné výši. I touto cestou bych rád poděkoval za pochopení.

Orchestr tedy stále zkouší?

Zatím bohužel ne, v květnu snad začne. Jsme aktivní na facebooku, hráči natáčejí klasická i vtipná videa ze svých domovů, zveřejňujeme archivní nahrávky orchestru. Připravujeme streamování koncertů, jakmile to epidemiologická situace umožní.

Jaké další dopady epidemie pozorujete na hudební scéně?

Nejtěžší období zažívají lidé „na volné noze“, s mnoha z nich spolupracujeme. Pokud bude zákaz shromažďování trvat více měsíců, myslím, že by se Sukova síň mohla stát jakýmsi „záchranným modulem“ nezávislé scény, kde by se natáčela videa pardubických umělců různých žánrů. Vyžadovalo by to ale úzkou spolupráci řady subjektů. Věříme, že kultura se svými přesahy může společnost povzbudit a sjednotit. Budeme více aktivní na internetu a založíme Klub přátel filharmonie.

Jak se v Domě hudby propojujete s konzervatoří?

Intenzivně, konzervatoř je správcem budovy. Na základě konkurzů vystupují nejlepší studenti konzervatoře sólově s filharmonii. Nyní máme společný zájem na dokončení rekonstrukce, což se týká i kanceláří filharmonie. Připravujeme i dohodu o partnerství a společný projekt s oběma pardubickými ZUŠkami, resp. koncert talentovaných žáků s filharmonii.

Máte ještě něco na srdci?

Žijeme v krásném městě se strategickou polohou, nenechme se otrávit, máme všechny předpoklady krizi ustát. Komorní filharmonie Pardubice má skvělý potenciál a velkou budoucnost. Statutární město Pardubice jako náš zřizovatel i Pardubický kraj nás podporují, vážíme si toho. Přejme si, aby koronavirus nebo spíše ekonomické důsledky opatření proti nákaze nezničily obchod, kreativitu a kulturní infrastrukturu naší země!

Provozní doba pardubického magistrátu

Od pondělí 20. dubna jsou budovy radnice otevřeny každý den v následujících časech:

Pondělí 8:00 – 11:00, 12:00 – 17:00
Úterý 8:00 – 11:00, 12:00 – 15:30

(pouze po předchozím objednání)

Středa 8:00 – 11:00, 12:00 – 17:00
Čtvrtek 8:00 – 11:00, 12:00 – 15:30

(pouze po předchozím objednání)

Pátek 8:00 – 11:00, 12:00 – 14:30

(pátky jsou vyhrazeny seniorům nad 65 let, ideálně po předchozí domluvě)

Na registru vozidel platí shodné časy s tím, že ve čtvrtek je pro ve-

řejnost zavřeno, vyřizují se hromadné žádosti autosalonů a autobazarů, a v pátek je otevřeno opět pouze pro seniory nad 65 let, pro ostatní veřejnost zavřeno.

Radniční zpravodaj periodický tisk územního samosprávného celku Statutárního města Pardubice se sídlem úřadu Magistrát města, Pernštýnské nám. 1, 530 21 Pardubice, IČO 274046, a VLTAVA LABE MEDIA a.s., region východní Čechy, Kladská 17, 500 03 Hradec Králové, IČ 01440578. Evidenční číslo MK ČR E 11512.

Redakce: Nataša Hradní, Iveta Koubková, Alexandra Tušlová. Fotografie: Tomáš Kubelka, archivy autorů článků. Adresa: Radniční zpravodaj, Magistrát města Pardubice, Pernštýnské náměstí 1, 530 21 Pardubice. Elektronická adresa: alexandra.tuslova@mmp.cz, tel. 466 859 407. Internet: www.pardubice.eu.

V Pardubicích 30. dubna 2020. Výtisk doručila Česká distribuční a.s. Redakce si vyhrazuje právo redigovat jednotlivé příspěvky, resp. vybírat z obdržených materiálů. Otiskovány nebudou anonymní příspěvky ani texty obsahující urážlivé, vulgární, rasistické nebo jinak hanlivé výrazy. Texty v Diskuzním fóru obsahují osobní názory a postoje jejich autorů. Uzávěrka RZ 5/2020: 21. května 2020.

Pardubice: Evropské město koní 2020

Pardubice a koně k sobě patří ode dávna. Letos se ale naše město pyšní titulem Evropské město koní, který si od roku 2016 předávají města sdružená v síti EURO EQUUS, tedy sídla s hlubokou dostihovou tradicí nebo tradicí chovu koní. Nositel titulu se na rok stává středobodem dění, v jeho kulích by se mělo odehrávat vše důležité týkající se tradice jezdeckví a chovu koní. Prvním nositelem titulu byla v roce 2016 portugalská Golega, v roce 2017 belgický Waregem, rok poté španělský Jerez a v roce 2019 převzala pomyslné žezlo polská Wrocław. Rok 2020 patří Pardubicím.

„Možná i díky kráse Polabí, která dotvářela atmosféru kdysi zde tolik oblíbených a věhlasných parforsních honů, si dnes Pardubice bez koní už nedovede nikdo ani představit. Vždyť už od poloviny 16. století zdobí polovina koně městský znak a přes půl tisíciletí se na Pardubicku koně chovají. Světově proslulé je i zdejší dostihové závodistiště a nejstarší tuzemský dostihový závod – Velká pardubická. Koně jsou zkrátka živým klenotem města Pardubic a na titul Evropské město koní jsem jako jeho primátor velmi pyšný,” uvedl primátor města Martin Charvát.

Radnice i centrum města jsou tedy letos slavnostně ozdobeny šálami s bě-

loušem, vjezdy do města vítají stejným symbolem všechny jeho obyvatele i návštěvníky. Radnice se spojila s představiteli Dostihového spolku, Východočeského muzea, destinační společnosti i s vedením kladrubského hřebčína, aby vytvořila bohatý kalendář akcí, který měl krásu koní po celý rok připomínat. Současná epidemiologická situace ale většinu akcí zastavila.

„Dva roky připravujeme s řadou odborníků výstavy, besedy a spoustu koňských akcí v rámci dostihů i mimo ně, aby si na své přišli koňáci i široká veřejnost každého věku. Naším cílem bylo zdůraznit, že koně jsou pro Pardubice cenným rodinným stříbrem se silnou tradicí. Jarní a většina letních akcí prozatím vzala za své, nicméně soustředíme se na druhou polovinu roku,” uvedla hlavní koordinátorka projektu Hana Svobodová, vedoucí oddělení vnějších vztahů Kanceláře primátora. „V první polovině roku jsme měli připraveny besedy pro laickou i odbornou veřejnost, zábavu pro děti například v rámci tradičních tahounských akcí, ale omezení nám zatím neumožňují nic realizovat. Stále věříme, že o prvním víkendu v září budeme moci představit koně v nejlepší světové a z mnoha pohledů, kdy společně s dostihovým spolkem plánujeme velkou akci na závodistišti v rám-

ci výstavy Koně v akci, která letos ponese podtitul Koně v Evropě. Každé úterý v září pak budou podvečery na zámku patřit besedám o koních s odborníky,” zdůraznila Hana Svobodová.

První vlašťovkou pod hlavičkou Evropského města koní bude venkovní výstava na pardubickém zámku. „Rozhodli jsme se ukázat výběr z nejpůsobivějších snímků parforsních honů na Pardubicku. Připomenout, že před více než sto lety se Pardubice, tehdy malé posádkové město, proslavily po celém Rakousko-Uhersku právě velkolepými parforsními hony. Okouzující snímky fotografa Josefa Pírky do dnešních dnů uchovaly atmosféru vrcholných společenských akcí a jezdeckého umění posledních desetiletí habsburské monarchie,” popsal volně přístupnou výstavu v Open Air Galerii Parkán ředitel Východočeského muzea v Pardubicích Tomáš Libánek. „Na podzim jsme přesunuli cyklus přednášek na téma chovu koní a významu kladrubského hřebčína,” dodal Libánek. V pardubickém Mázhausu vedle radnice na Pernštýnském náměstí bude od srpna do října k vidění výstava k jubilejní 130. Velké pardubické.

Všechny další akce představíme veřejnosti v okamžiku, kdy bude jasné, že připravované události jsou bezpečné a jejich pořádání dostane zelenou.

Město odpustí nájemné podnikům, které musely zavřít

Zatímco většina lidí netrpělivě vyhlíží konec nebo alespoň uvolnění omezení, která mají zpomalit šíření onemocnění covid-19, vedení města Pardubic myslí na to, co bude poté, až se život vrátí do „normálních“ kolejí. Chce pomoci svým podnikatelům, sportovním organizacím a spolkům, jejichž činnost byla v důsledku krizových opatření zastavena nebo výrazně omezena, snadněji nastartovat.

„Koncem března jsme v radě schválili, že nájemcům našich prostor odložíme splatnost nájemného do konce roku.

Ještě vstřícnější krok jsme o dva týdny později učinili s kolegy zastupiteli a nájemné za dobu, kdy podnikatelé nemohli vykonávat svou činnost, jsme se rozhodli jim odpustit. Podle míry dopadu krizových opatření do jejich činnosti by jim město mělo poskytnout slevu z nájemného i po skončení nouzového stavu,” řekl primátor Pardubic Martin Charvát.

Návrh bude mít samozřejmě dopad do rozpočtu města. „Odpuštěním nájemného přijde město za měsíc bezmála o čtyři miliony korun, následné slevy na nájemném

pak mohou činit až téměř tři miliony korun měsíčně. Naší prioritou je ale v tuto chvíli návrat do doby před covidem. Podnikatelé, sportovní organizace či spolky se vyrovnávají a budou se muset vyrovnat s nulovými či minimálními příjmy a povinnostmi platit dál své náklady, zaměstnance, provoz a podobně. Musíme jim v tom pomoci, nemáme zájem na tom, aby naši podnikatelé krachovali, spolky končily svou činnost, lidé zůstávali bez práce,” dodal primátor.

Navrhovaná opatření mohou pomoci více než 200 nájemcům městských

nebytových prostor, kteří zde mají restaurace, kavárny, ordinace, provozovny svých živností, dílny, sklady i kanceláře a podobně, i 14 městských sportovišť. „Samozřejmě bych si přál, aby v nás zůstala solidarita, která se tak úžasně projevila v době koronavirové krize. Aby se u nás inspirovali majitelé dalších nemovitostí, pomohli postiženým podnikatelům postavit se zase na vlastní nohy a zachovat tak ve městě služby, které potřebujeme,” přeje si primátor Charvát.

Zápis do mateřinek se blíží, vyplňování žádostí již odstartovalo

Radnice koncem dubna spustila elektronické vyplňování žádostí k zápisům do mateřských škol. Prostřednictvím aplikace na zapisyms.pardubice.eu je mohou rodi-

če či zákonní zástupci vyplňovat až do 12. května. Při podání žádosti není vyžadováno potvrzení dětského lékaře, bude nahrazeno čestným prohlášením rodiče a kopií očkova-

cího průkazu. Žádosti se budou doručovat na MŠ datovou schránkou soukromé osoby, e-mailem se zaručeným elektronickým podpisem (nestačí prostý e-mail), poštou

– nejlépe doporučeně. O možnostech se informujte na stránkách konkrétní školy. Povinné předškolní vzdělávání začíná dětem, které do 31. 8. 2020 dovrší pět let.

Psychosociální pomoc občanům města Pardubic

Statutární město Pardubice, odbor sociálních věcí 466 859 859

Krizová linka pro seniory a tělesně postižené

po-pá 7:00-16:00 hod

Bethany, Dům pomoci 602 545 710

Psychosociální poradenství, psychologická poradna,

terapeutická péče po-pá 8:00-16:00 hod

LAXUS, z.ú. 734 316 540

Linka psychosociální podpory

po-pá 9:00-16:00 hod

energeia 604 464 839

Psychologicko-sociální poradenství

po-pá 8:00-14:00 hod

Poradna pro rodinu Pardubického kraje 603 273 948

Telefonická krizová intervence

po-ne 8:00-17:00 hod

Národní rada osob se zdravotním postižením ČR 736 751 217

Telefonická pomoc osobám v nepříznivé sociální situaci

po a st 8:00-17:00, út a čt 8:00-12:00 hod

Skončilo bezplatné parkování v době karantény

Vláda České republiky koncem dubna zrušila své usnesení rušící přechodně, po dobu nouzového stavu, parkovací zóny ve městech a obcích. V Pardubicích se začalo opět platit parkovné na místech k tomu vyhrazených v pondělí 4. května. Od tohoto data je nutno dodržovat pravidla regulující parkování. Jejich dodržování bude kontrolovat městská policie.

Zrušení parkovacího režimu a další karanténní opatření kvůli koronavirové pandemii přišly v době, kdy v Pardubicích každoročně končí platnost rezidenčních karet a prodávají se karty na dalších 12 měsíců. Město proto platnost karet pro rok 2019 prodloužilo. Namísto do konce března budou platit do konce května 2020. Nové parkovací karty jsou v prodeji

od 5. května a budou platit od 1. června 2020 do 31. května 2021. „Frontám se při jejich předprodeji, jako každoročně, asi tentokrát nevyhneme. Letos to bude ještě znásobeno hygienickými pravidly, která je třeba při prodeji dodržet. Příští rok už by ale rezidenti měli mít možnost koupit parkovací kartu elektronicky,“ dodal náměstek Kvaš.

Počasí rekonstrukci Dělnické přeje

Mírné počasí letošního předjaří vyhovuje stavbařům pracujícím na rekonstrukci Dělnické ulice v Černé za Bory. Firmy působící v této průmyslové oblasti nedočkavě vyhlíží, až se zhruba za půl roku tato komunikace, důležitá pro jejich obslužnost, otevře. Již dnes je na polovinu ulice patrné, kudy povedou chodníky, a téměř hotové je veřejné osvětlení. Brzy začne i rekonstrukce tělesa vozovky.

„Práce probíhají podle plánu. Pokud se nestane něco nepředvídaného, mělo by být do poloviny října hotovo. Některé firmy plánují další rozšíření a špatné dopravní napojení je dosud limitovalo. Rekonstrukce Dělnické bude stát zhruba 28,5 milionu korun,“ řekl primátor Pardubice Martin Charvát.

Dělnická ulice, která je důležitá pro obslužnost jihovýchodní části průmys-

lové zóny, je až nadlimitně zatížena kamionovou dopravou a je ve velmi špatném stavu. V ulici, kam dojíždějí tisíce lidí za prací, chybějí chodníky i zpevněné parkovací plochy. „Stávající rekonstrukce je investicí města, podařilo se nám na ni ale získat dotaci z národního programu na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury ministerstva průmyslu a obchodu ve výši více než 20 milionů korun,“ dodal primátor.

Rekonstrukcí projde Dělnická od Průmyslové po Holandskou ulici i část ulice K Silu, od Průmyslové po Dělnickou ulici. Opravena bude i stezka pro chodce a cyklisty, pět autobusových zastávek, chodníky a veřejné osvětlení. Celkem projde obnovou více než 1 200 metrů komunikací, které dostanou živý povrch, na chodníky

bude položena zámková dlažba a zálivy zastávek budou vydlážděny žulovými kostkami. Do chodníků a zastávek budou zabudovány prvky umožňující užívání osobami s omezenou schopností orientace a pohybu.

Kvůli zachování obslužnosti průmyslové zóny není možno Dělnickou ulici po dobu stavby uzavřít. Práce jsou proto prováděny při zachování částečného provozu, obslužnosti firem i vjezdu vozidel integrovaného záchranného systému. V průmyslové zóně v Černé za Bory v současné době na ploše 139 hektarů působí více než 40 firem, do nichž dojíždí za prací asi pět a půl tisíce lidí. Zhruba kilometr dlouhá Dělnická ulice je nezbytná pro obslužnost většiny zde působících subjektů. Denně jí projede na 340 kamionů.

Dotace na letní tábory

Do 20. 5. 2020 mohou pořadatelé letních táborů podávat žádosti o poskytnutí dotací na pořádání pobytových i příměstských letních táborů a na příměstské tábory pořádné v rámci Sportovního parku Pardubice. V souvislosti s aktuálním vývojem epidemiologické situace v České republice

a předpokládaným uvolňováním vládních opatření bude statutární město Pardubice v rámci dotačního kola na podporu letních táborových činností akceptovat pořádání zotavovacích akcí pro děti a mládež možnostmi získání dotace. Formuláře jsou k dispozici na stránkách města. Vyplněné žádosti

včetně příloh je možné podat na podatelnu úřadu nebo zaslat na adresu: Magistrát města Pardubice, odbor školství, kultury a sportu, ekonomické oddělení, Pernštýnské nám. 1, Pardubice. Bližší informace podá Ing. Petra Šnejdrová, tel. 466 859 438, e-mail: petra.snejdrova@mmp.cz.

Festival amatérské kultury se letos konat nebude

Dům dětí a mládeže ALFA měl i letos v červnu ve spolupráci se ZUŠ Polabiny uspořádat již 20. ročník Zrcadla umění. Tato akce je členem rodiny Pardubických tahounů a náš DDM ji pořádá již třetím rokem – za sebe a své kolegy musím říct, že nás akce velmi baví a naplňuje svůj smysluplností a zaměřením. V rámci regionu se jedná o největší multižánrový festival

amatérské kultury. O to smutnější bylo pro náš tým rozhodnutí zrušit z důvodu koronavirové epidemie letošní ročník.

I letos jsme připravovali bohatý program, kde nechyběly dětské a mládežnické sbory, hudební i taneční soubory. Konat se měl také populární vědecko-technický jarmark zdejší univerzity, řada soutěží i novinek. Celé Zrcadlo umění mělo být zakon-

čeno nádherným tanečním galavečerem a laser taneční show.

Děkuji všem spolupracujícím školám, organizacím, skupinám a kapelám za příkladnou spolupráci. Doufáme a přejeme si, aby 21. ročník již proběhl za příznivé situace a všichni účastníci jak řad účinkujících, tak diváků, byli maximálně spokojeni.

Miloš Adamů, ředitel DDM ALFA

Město hledá úspory na boj proti koronaviru

Opatření, která města přijímají v boji proti šíření nového koronaviru, tvrdě zasahují do jejich rozpočtů. Rada města Pardubice v dubnu schválila rozpočtové změny ve výši 66,7 milionu korun. O tuto částku se zvýší krizová rezerva města.

„Hledali jsme úspory napříč rozpočtem města. Zatím jsme takto přesunuli do krizové rezervy prostředky například z projektů, které dosud nebyly zahájeny a jejich začátek se dá odsunout na další rok. Sáhli jsme do přípravy některých projektů, například Dukly sportovní, ale i do provozních peněz,“ řekl náměstek primátora zodpovědný za hospodaření města Jan Mazuch.

Město tak například odloží některé opravy majetku, přibrzdí také s přípravou nových projektů a počkat budou muset i projekty zaměřené na energetické úspory a podobně. Město musí ušetřit i na provozních penězích, například na vzdělávání úředníků, vlastní prezentaci a podobně.

„Už nyní je naprosto jasné, že rozpočet města oslabí na straně příjmů, proto je nutné omezit výdaje, které nejsou nezbytné, a mít dostatek financí na dobu po uklidnění této pandemie. S jejími ekonomickými následky se budeme vyrovnávat velice dlouho a složitě,“ podotkl k rozpočtovým úpravám primátor Martin Charvát.

„Další hledání úspor nás ještě čeká. Aktuálně musíme mít v krizové rezervě peníze na neodkladné nákupy ochranných pomůcek a financování opatření, která provádíme v souvislosti se šířením nákazy. V další fázi se ale budeme muset vyrovnat s dopady současné situace do příjmové části rozpočtu, hospodaření městských společností a podobně,“ doplnil náměstek Jan Mazuch.

Odbahnění Maťáku vstoupilo do druhého poločasu

S jarem začala v Pardubicích druhá etapa revitalizace Matičního jezera, které se poprvé za dobu své existence zbavuje letitých nánosů. Na jezeře opět pracuje sací bagr a plní již druhou várku odvodňovacích vaků sedimenty ze dna. Spolu s vaky naplněnými v ložském roce zpevňují erozi poškozené břehy Maťáku. Revitalizace celé vodní plochy bude hotova do konce listopadu.

„Práce, které započaly v listopadu 2018, pokračují podle harmonogramu. V ložském roce odsála firma provádějící revitalizaci ze dna jezera 2 860 metrů

krychlových sedimentů, letos v dubnu a srpnu to bude podobné, vaky s bahnem vytvoří další vrstvu zpevněných břehů. Pak přijde na řadu postupná úprava břehů. Jejich modelace, včetně osázení zelení, bude hotova do konce listopadu,“ řekl náměstek primátora zodpovědný za životní prostředí Jan Nadrchal.

Jezero, které vzniklo před 110 lety oddělením slepého ramene Chrudimky, má plochu zhruba 20 tisíc metrů čtverečných. Na jeho dně se během století usadilo podle geodetického výzkumu na 14 000 metrů krychlových sedimentů. Pokud by

nános bahna nebyl částečně odtěžen, jezero by mohlo zaniknout. Před zahájením revitalizace byla jeho hladina již prakticky zarostlá stulíkem, utlačujícím lekníny, které bývají ozdobou vodní plochy.

Během revitalizace bude z vodní nádrže odstraněno zhruba 40 procent nánosů, obnoveny budou biologické vlastnosti jezera a stabilizovány erozi poškozené břehy. Práce probíhají tak, aby co nejméně zasáhly biotop a nedošlo k ohrožení živočichů, kteří zde žijí, včetně ohrožených druhů skokana skřehotavého a zeleného. Vzhledem ke způsobu jejich života je

možné provádět těžení sedimentu pouze ve dvou termínech, a to od března do dubna a od srpna do listopadu. V jižní části jezera sediment odsávání nebude, tvar a struktura dna tu bude upravena tak, aby byly vytvořeny vhodné podmínky pro ryby a obojživelníky, ale i pro vodní ptactvo.

Pardubice plánovaly vyčištění Matičního jezera dlouhé roky. Až v roce 2018 město získalo na odbahnění dotaci. Celková cena by neměla překročit 20,2 milionů korun, z toho 17 milionů pokryjí evropské dotace.

Aviatická pouť přesunuta na rok 2021

Správní rada Sdružení Aviatická pouť projednala možné termíny a varianty konání jubilejního 30. ročníku této oblíbené akce. V souvislosti s aktuální situací konstatovala, že Aviatickou poutí není možné uspořádat v původně plánovaném termínu 30.–31. května 2020. Správní rada velmi pečlivě zvažovala možné varianty posunutí termínu konání akce, argumenty pro a proti, rizika, omezení a nejistoty. Na základě toho bylo přijato rozhodnutí uskutečnit 30. ročník Aviatické pouti až na přelomu května a června 2021. Vstupenky zakoupené v předprodeji zůstávají platné na rok 2021. Majitelé již zakou-

pených vstupenek, kterým nový termín v roce 2021 nebude vyhovovat, mohou požádat o vrácení plné částky za vstupné. V tomto případě je možné se obrátit na našeho partnera zajišťujícího předprodej. Žádost o storno vstupenky a vrácení platby zasílejte, prosím, výhradně mailem na adresu info@denigoo.cz s informací o e-mailu a telefonu, který byl uveden při zakoupení vstupenek. Je nám velice líto, že nám současná situace neumožní letošní jubilejní ročník nejtradičtější airshow v Česku uspořádat. Pevně věříme, že do příštího roku se tato složitá situace vyřeší a my vás rádi opět přivítáme

na pardubickém letišti s atraktivním leteckým i pozemním programem.

správní rada Sdružení AP

Odešel jeden ze zakladatelů Aviatické pouti

S hlubokým zármutkem v srdci oznamujeme všem příznivcům letectví a aviaticky, že v pátek 13. března 2020 jsme provodili v kruhu rodinném na poslední let pana Jaroslava Jandu, vojenského pilota, zakladatele Aviatické pouti v Pardubicích, držitele řady vyznamenání, čestného občana města Pardubice, významného propagátora letectví a odkazu Ing. Jana Kašpa-

ra. Do leteckého nebe odešel po dlouhé těžké nemoci ve věku nedožitých 88 let.

Vinou současné situace v České republice jsme se zatím neměli možnost s panem Jandou rozloučit tak, jak by si to zasloužil, tedy se všemi vojenskými poctami. Plánované veřejné rozloučení pro ty, kteří by se chtěli poklonit jeho památce, bude v pardubickém krematoriu v pátek 29. května. Realizace tohoto termínu bude však záležet na dalším vývoji v naší republice a jeho potvrzení bude prezentováno prostřednictvím tisku, na sociálních sítích aj.

Čest jeho památce! **Pavel Janda, syn**

Klienty Senior taxi čeká výměna průkazek

Pardubičtí senioři se od května při využívání služeb Senior taxi prokazují novými průkazkami. Vyzvedávat si je mohou na odboru sociálních věcí, podmínky pro výměnu a vydání nových kartiček zůstávají stejné a nemění se ani pravidla při „cestování“ se Senior taxi. Platnost kartiček, kterými se klienti služby Senior taxi nyní prokazují a na které jim jsou jednotlivé jízdy zaznamenávány, vypršela k 30. dubnu, proto si mohou zažádat o průkazky nové. Pokud klient není schopen dostavit se na odbor sociálních věcí osobně, může

využít plnou moc zveřejněnou na webu bit.ly/38BZI90. Pardubice provozují Senior taxi od roku 2018, počet klientů přitom za dva roky fungování služby stoupl na téměř 4000. Velkému zájmu především ze strany seniorů napomohlo rozšíření lokalit na území statutárního města Pardubice, kdy radnice rozšířila nabídku o další pro seniory důležitá místa. Klienti mohou speciálně označené vozy využívat nejen při cestách do nebo z některého lékařského či rehabilitačního zařízení, na úřady, pobočky České pošty,

hřbitovy, na akce ve Východočeském divadle, Komorní filharmonii Pardubice či pardubickém zámku, do kulturních domů na Dukle, Dubině a v Hronovické, nabídka se postupně rozrostla o domovy pro seniory U Kostelíčka a na Dubině, dostihové závodiště, seniorcentrum, denní stacionáře MIREA a Slunečnice či klubovny pro seniory na Slovanech a Dubině. Služba Senior taxi je klientům k dispozici nepřetržitě, pouze v době od půlnoci do 6:00 je vyhrazena pro cesty do a z pardubické nemocnice.

Služba je určena seniorům nad 70 let a bez omezení věku také všem držitelům průkazů ZTP či ZTP/P, klient však musí mít své trvalé bydliště na území statutárního města Pardubice. Vozidla jsou speciálně označená nápisem Senior taxi Pardubice se znakem města včetně uvedené ceny. Jedna cesta, tedy jízda jedním směrem, seniora nebo držitele průkazu ZTP či ZTP/P vyjde na 25 korun včetně DPH, zbylou částku dopravci hradí město. Každý zákazník přitom může službu využít maximálně čtyřikrát do měsíce.

Oslavy Dne vítězství letos neproběhnou jako obvykle

Oslavy Dne vítězství, který připomíná oběti padlé během druhé světové války, se letos ponesou v komorním duchu, bez

veřejnosti i pamětníků. „Plně si uvědomujeme význam a odkaz tohoto výjimečného dne, ale nemůžeme organizovat akci,

na které se obvykle sejdou desítky lidí většinou v seniorském věku. Věřím, že naše rozhodnutí všichni pochopí,“ uvedl primá-

tor Pardubic Martin Charvát, který uctí 8. května památku padlých u pomníku Obětem 1. a 2. světové války položením věnce.

Město bude o hokeji jednat s miliardářem Dědkem

S květnem začínají finální jednání, která mají vést ke vstupu strategického partnera do HC Dynamo Pardubice. Podle rozhodnutí zastupitelstva města bude pracovní skupina, složená ze zástupců orgánů HC a tří nejsilnějších zastupitelských klubů, jednat o podmínkách vstupu již pouze s Petrem Dědkem. Pro toto řešení hlasovalo na dubnovém jednání 24 zastupitelů. Druhý zájemce o vstup do hokejového klubu, respektive společnost Sportovní investiční a.s., kterou re-

prezentuje majitel FK Pardubice Vladimír Pitter, získal hlasy pěti zastupitelů.

Dle diskuzních příspěvků vrchlabský miliardář získal podporu zastupitelů nejen díky svému ekonomickému potenciálu, v němž zastupitelé vidí naději pro stabilizaci hokejového klubu, ale i díky pomoci, kterou poskytl klubu na sklonku minulé sezony, kdy se HC nedařilo a zcela reálně hrozil jeho sestup z extraligy.

Zastupitelé na svém jednání schválili principy stabilizace hoke-

jového klubu tak, aby byly hráčské i ekonomické výsledky klubu v další sezoně lepší než v sezoně uplynulé. Město klub podpoří například snížením cen za pronájem ledové plochy, navýšením reklamního plnění či dotací vstupenek na hokejová utkání. Na jednáních, která v nejbližších týdnech zástupce města s Petrem Dědkem čekají, budou dohodnuty přesné podmínky, za nichž nový strategický partner do klubu vstoupí.

Začala rekonstrukce Památníku Zámeček

V Pardubicích v dubnu začala rekonstrukce Památníku Zámeček. Město investuje do přestavby památníku, vybudovaného na místě, kde Němci za heydrichiády v roce 1942 popravili obyvatele Ležáků a další české vlastence, přes 39 milionů korun, z nichž více než 21 milionů by měla pokrýt dotace Evropské unie a příspěvek státního rozpočtu, kterou budou Pardubice čerpat prostřednictvím ITI Hradecko-pardubické aglomerace.

„Rekonstrukce by měla trvat zhruba 15 měsíců, do července příštího roku. Dva roky si tedy budeme připomínat památku Čechů, kteří byli na tomto místě zavražděni, v provizorních podmínkách. V roce 2022, kdy uplyne 80 let od tragických událostí, už si ale osudy všech českých vlastenců připomeneme ve zrekonstruovaném památníku,“ řekl primátor Pardubic Martin Charvát.

Památník stojí na místě bývalé cvičné střelnice záložního policejního pluku

Böhmen, kterou nacisté v létě roku 1942 proměnili na popraviště gestapa. Od 3. června do 9. července 1942 zde bylo popraveno 194 českých vlastenců, jejichž těla byla zpopelněna a popel vysypán do Labe. V roce 1949 vznikl na místě popraviště památník. Ten chce nyní město zrekonstruovat a vybudovat z něj místo, které nebude pouze pietním územím, ale také mementem pro budoucí generace.

Památník bude celoročně přístupný, vstup do něj bude nově od ulice Průmyslová. Dominantou národní kulturní památky zůstane stávající pomník, odstraněno bude nevyhovující zázemí památníku, oplocení a některé architektonické prvky. Základem nové podoby území národní kulturní památky bude podzemní expozice, která vznikne v novém muzejním objektu dle návrhu architektů Žalského a Podráského ve spolupráci s historikem Vojtěchem Kynclem.

V prostoru Památníku Zámeček bude zachován pietní charakter místa a vznikne

zde nová expozice, která bude připomínat nejen tragické osudy těch, kteří se dokázali postavit zlu, ale také zlo samotné. „Ve spolupráci s chystaným projektem Československé obce legionářské na oživení Larischovy vily, v jejímž sklepení trávili vězni poslední hodiny před popravou, na něž město přispěje 15 milionů korun, vznikne unikátní místo, které nemá v evropském kontextu obdoby. Na území národní kulturní památky vybudujeme nadčasově řešený památník s muzeem, které osloví nejen pamětníky a rodiny těch, kteří zde byli zavražděni, ale také další generace,“ přiblížil záměr náměstek Jakub Rychtecký.

Radnice chce pomocí tohoto projektu vrátit obsah slovům, jako je vlastenectví, hrdinství, svoboda. Expozice památníku bude atraktivní a srozumitelná pro všechny generace, bude koncipována tak, aby návštěvníkům otevřela cestu k pochopení kořenů nacistické ideologie a rasové a národnostní nenávisti.

Oslavy 70 let Dopravního podniku města Pardubic

V roce 2020 si DPMP a.s. připomíná 70 let od svého založení. Den otevřených dveří, který měl proběhnout v rámci oslav tohoto výročí v sobotu 16. května, byl v tuto chvíli vzhledem k vládním nařízením zrušen. Cestujícím a příznivcům městské hromadné dopravy chce dopravní podnik tento den alespoň částečně vynahradiť, a to prezentací historických vozidel na pravidelných linkách. Od začátku července do konce září budou každé dva týdny v neděli v odpoledních hodinách v provozu vždy jeden autobus a jeden trolejbus dokumentující postupný vývoj vozidel a linek městské hromadné dopravy v Pardubicích od roku 1950 až do současnosti. Vozidla budou nasazena jako spoje navíc na pravidelných linkách, na kterých se mohla objevit i v minulosti. Jízdní řád bude i se stručným popisem daného období vždy předem uveden na webových stránkách a FB profilu dopravního podniku.

Stanové městečko pro lidi bez domova

Nedaleko železničního mostu přes řeku Labe u Rosic na louce mimo zástavbu vzniklo stanové městečko pro lidi bez domova. Město areál vybavilo pětadvaceti stany a hygienickým zázemím pro bezdomovce a slouží jako noclehárna, případně jako místo, kde by ubytovaní měli trávit nařízenou karanténu. Lokalitu pro účely zajištění ochrany zdraví a majetku hlídá ostraha. Každá ubytovaná osoba dostane od sociálních pracovníků stan a spacák, město na místě připravilo také hygienické zázemí. Pokud by některému z bezdomovců byla nařízena karanténa, bude stanový tábor rozdělen tak, aby byli běžní uživatelé městečka odděleni od osob v karanténě. Současná kapacita tábora je 25 stanů a lze ji v případě potřeby kdykoliv rozšířit. Pro osoby přímo nakažené koronavirem COVID 19 jsou určeny byty v hlídaném domě na náměstí Jana Pernera 2562.

Východočeské divadlo v době koronavirové

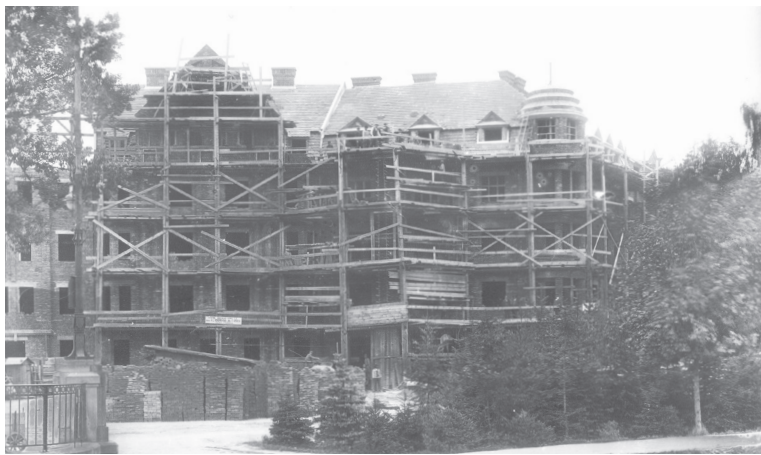
Obvyklý čilý ruch na jevišti z důvodu vyhlášení nouzového stavu a s ním souvisejícím zákazem divadelních produkcí musel v březnu ustát, chod v divadelním zákulisí však koronavirová pandemie zcela nezastavila – řada oddělení přešla na údržbové práce, na které není během náročných sezón čas, pracuje se v archivu, jenž se digitalizuje, ekonomický a administrativní úsek částečně využívá možnosti vzdáleného připojení ke svým pracovním počítačům při „home office“, herci se věnují domácí přípravě a v divadelním nahrávacím studiu načítají knihy pro školáky.

Rušněji než obvykle bylo v minulých týdnech v divadelní krejčovně, kde téměř měsíc jely šicí stroje na plné obrátky. Krejčové zde šily ochranné roušky pro městskou policii, onkologické a dětské oddělení Pardubické nemocnice, sociální služby, dopravní podnik, magistrát a samozřejmě i pro zaměstnance divadla. Celkem bylo z krejčovny distribuováno 5 101 roušek a dalších cca 500 ústenek dodaných magistrátem zde bylo kompletováno. Po Velikonocích se však již švadlenky vrátily ke své původní náplni práce – k výrobě a údržbě divadelních kostýmů.

Do tradičního provozu se postupně navrací i ostatní oddělení – v dílnách se vyrábějí scény posledních titulů stávající sezóny (Tři veteráni a Pochyby), za přísných bezpečnostních opatření znovu funguje kancelář předprodeje vstupenek, počítá se také s brzkým zahájením zkoušení. Otevření divadla pro veřejnost nyní závisí už jen na přesném vypsání podmínek hraní a počtu diváků. „Stále doufám, že třeba na plenérové letní scéně na vyhlídce Kunětické hory ještě v letošní sezoně hrát začneme. My na to určitě budeme připraveni a těšíme se na to,“ uzavírá ředitel divadla Petr Dohnal.

Toulky historií Pardubic

... ptáme se pardubického historika Františka Šebka

Výstavba „nouzových domů“ na Čechově nábřeží (nároží směrem k Polské ulici), podzim 1922 nebo jaro 1923 (fotoarchiv VČM).

Několik čtenářů RZ mě před časem oslovilo s dotazy na různá témata ze života města v období první republiky. Prvním letům po roce 1918 jsme věnovali několik kapitol. Toulky už na začátku loňského roku. Pokusím se na ně tedy navázat a dnes a v několika příštích dílech budeme vyprávět o zajímavostech z dějin Pardubic ve dvacátých letech 20. století.

První roky československé republiky po roce 1918 byly velice složité. Diplomacie rodícího se státu musela dosáhnout mezinárodního uznání hranic, což se neobešlo bez několika ozbrojených střetů s Polskem a Maďarskem. Uznat jednotu státu odmítaly i některé pohraniční oblasti osídlené německým obyvatelstvem a zasahovat i tu musela teprve se rodící československá armáda. Významnou pomoc v těchto konfliktech poskytli dobrovolníci z řad sokolských jednot. Republika se musela vypořádat s tíživým dědictvím války, s hospodářským rozvratem. Dál panoval zoufalý nedostatek potravin a dalších komodit, obyvatelstvo sužoval výsypřítomný hlad. Navíc mnoho průmyslových podniků ztratilo s rozpadem Rakousko-Uherska odbytiště svých výrobků v monarchii, naopak přestaly do Československa přicházet odtamtud některé suroviny nebo výrobky, případně se některé vzájemné obchodní styky jevíly rizikovými (Maďarsko a Rakousko byly tehdy nepřátelskými státy). Budovat nové vazby v Evropě zdecimované válkou nebylo vůbec jednoduché a trvalo to delší čas. V důsledku toho se enormně zvyšovala nezaměstnanost. Zoufalá situace hnala nespokojené obyvatelstvo, zvláště chudší sociální vrstvy, do ulic. Velké demonstrace a dělnické stávky, tak charakteristické pro závěrečné období války, pokračovaly první roky republiky dál.

Veliká nezaměstnanost svírala také život Pardubic. Největšího zaměstnavatele

ve městě představovala rafinerie minerálních olejů firmy David Fanto a spol. (dnešní Paramo). Ta po válce ztratila podstatnou část odbytišť, hlavně zdroje nafty. Nejprve přerušovala výrobu, část závodu se začala přesouvat za naftou do filiálky v Haliči. V polovině roku 1922 se zdálo, že podnik zcela zanikne. Představitelé města dosáhli za aktivní pomoci poslanců z Pardubicka závazného vládního slibu, že továrna tu zůstane a bude jí garantována dodávka kbelské nafty (tj. Gbely na slovenském Záhorí). Trvalo to ještě pár let, než se podnik z této krize zotavil. Vždyť ještě v následujícím roce (1923) tam pracovalo z 1 200 dělníků jenom 100.

Velké problémy měli i jiní velcí zaměstnavatelé. Firma Josef Prokop už v květnu 1921 musela propustit 500 kovodělníků, a i když se situace začas poněkud zlepšila, ještě v roce 1923 se tu pracovalo jenom 4 dny v týdnu. Ve stejném roce se ve firmě Hübner & Opitz pracovalo po čtvrt roku jenom 2 dny v týdnu.

Před výše zmíněným rozuzlením situace s existencí „Fantovky“ (červen 1922) přišla městu na začátku roku 1922 jako dar z nebes nabídka, že by v Pardubicích chtěla vybudovat svoji továrnu akc. spol. Telegrafia. Požadovala součinnost při získání vyhlášeného místa u železniční zastávky pod nemocnicí a zaopatření bytů pro několik kvalifikovaných zaměstnanců. Nabízela především pro začátek 300 pracovních míst s perspek-

tivou dalšího růstu. Podobnou příležitost pro nová pracovní místa skýtalo založení jiného strategického výrobce, „Československé akciové továrny na látku výbušné v Semtině“ (Explosia Semtín). Roku 1921 začala stavba továrny a od roku 1922 se tu postupně zahajovala výroba.

Naznačené hospodářské a sociální problémy ještě doplňovala tíživá bytová krize. Vedení města se jí snažilo čelit hned od roku 1919 zahájením stavby činžovních „nouzových domů“. Nové stavby dávaly zároveň pracovní příležitost (aspoň sezónně) nezaměstnaným. Místní noviny proto také chválily, jak mohly, každou stavební firmu, která někde něco stavěla. A pozorně to sledovaly. Výstavba zmíněných „nouzových domů“ začala stavbou 6 domů na Čechově nábřeží, které byly dostavěny v roce 1920-1921, a další rok začala stavba 4 dalších na ně navazujících domů směrem k dnešní Polské ulici. V roce 1921 začalo město hloubit základy pro 8 dalších domů v prostoru na Olšinkách (dnešní Jiráskova ulice). Stavby obytných domů pro město představovaly veliké náklady a muselo si na ně půjčovat, kde se dalo. U zmíněných domů na Olšinkách městská rada nakonec vyjednala, že nabídne ministerstvu železnic zadarmo 4 stavební místa, postaví-li tam domy pro zaměstnance železnic. Podařilo se a železniční zřízení se tam stěhovali na konci ledna 1922.

Obytné domy ve městě stavěli i jiní investoři. Tak například Telegrafia nespolehala v bytové tísní na město, ale ještě v srpnu 1922 začala postupně rozjíždět výrobu, už měsíc předtím nechala stavět 6 dvojdomků pro vybrané zaměstnance (je to 12 rodinných domků tvořících větší část dnešní ulice Na Drážce). Byla to předzvěst intenzivnější výstavby kolonie domů zaměstnanců Telegrafie, stavěné v následujících letech v Pardubicích. Na Přerovsku (dnes na katastru Svítkova) stavělo v roce 1921 sdružení tří pardubických stavitelů 10 dělnických dvojdomků (tj. 20 čp.). Vzniklo i několik družstev sdružujících stavitele a jiné podnikatele k urychlení výstavby obytných domů. Zájem se soustředil na prostor zatím poloprázdného nám. Čsl. legií, budoucí Havlíčkovy ulice, na Palackého třídu, Sladkovského ulici atd. O některých z těchto stavebních podniků si povíme více ještě později. Konstatujeme zde zatím jenom to, že na rozdíl od výše uvedené výstavby obytných domů v režii města v pří-

zemí těchto vesměs třípatrových domů byly také situovány obchody nebo jiné živnostenské provozy.

Během oněch těžkých prvních let po válce, vymezme je roky 1919 až 1923, se v Pardubicích postavilo 218 nových obytných domů, přičemž skoro polovina z nich byla dokončena až v posledním roce tohoto období. V čele města tehdy stál až do komunálních voleb na podzim v roce 1923 sociálně demokratický starosta František Vácha.

Jestliže byl ve městě evidentní stavební boom, je zajímavé si všimnout také vzniku některých veřejných staveb. Do roku 1923 jich nebylo mnoho. Zmínit je ale třeba zejména sokolovnu, krematorium a dům Charloty Masarykové. Začneme sokolovnou.

O potřebě zřídit důstojný stánek pardubického Sokola se diskutovalo dlouhá desetiletí. Vždy znovu a znovu naprázdno. Myšlenka však dostala jasné kontury bezprostředně po válce, kdy nebývale vzrostla autorita sokolů. Díky jejich aktivitám při konstituování republiky, vzestupu členské základny (jenom v roce 1919 se přihlásilo 306 nových členů) a v neposlední řadě i díky tomu, že vedení pardubického Sokola mělo zastoupení v městské radě, se podařilo zřetřit všechny složky nutné k realizaci stavby: stavební místo na Olšinkách věnovalo město; peníze – k naspořeným prostředkům z minulosti přišly dotace města, okresního fondu i dárců; nadšení a nasazení funkcionářů a členů jednoty. Během roku 1921 byla vybrána projektová dokumentace. Uspěl návrh osvědčených architektů Václava Šantrůčka a Antonína Mendla. Dodávku stavby získala pardubická stavební firma Ferdinanda Potůčka. V lednu 1922 začali dobrovolníci z řad sedláků kolem Pardubic svázet na stavbu cihly z okolních cihelen. V červnu se stavba dostala do úrovně přízemí. Dne 24. září si ji prohlédl při návštěvě Pardubic prezident T. G. Masaryk, poklepal na základní kámen a podepsal se do pamětní knihy. Pro zdejší sokoly to byla pocta. Stavbu se podařilo dokončit včas a ve dnech 29. a 30. června 1923 se konalo velkolepé slavnostní otevření spojené s oslavou 60letého jubilea vzniku pardubické jednoty.

Ve stejném roce se odbývalo slavnostní zahájení i dalších, výše zmíněných objektů, které dodnes dotvářejí obraz našeho města. O nich si ale více povíme příště.

František Šebek

Křížovka o ceny

Nedaleko Kladruhu nad Labem, které jsou domovem starokladrubského bělouše, se nachází moderní středisko se stájemmi, penzionem a restaurací – **TAJENKA**. Jedná se o areál se sportovní a dostihovou stájí, který byl založen v roce 1994. Sportoviště je využíváno nejen pro dostihy, ale i pro parkúry, drezúry a soutěže všestrannosti. Specialitou závodističky mimo běžných dostihových skoků je tzv. Koleský dvojskok na uměle vytvořeném valu. Koně je zde také možné ustájit, trénovat nebo moderně léčit.

Znění tajenky nám pošlete do data příští uzávěrky poštou nebo elektronicky na adresy uvedené v tiráži na straně 2.

Tajenka z minulého čísla: **KOČIČÍ HRÁDEK**. Výhercem se tentokrát stala paní Viktorie Shuflin. Cena je připravena k vyzvednutí po e-mailové/telefonické domluvě na tiskovém úseku na Pernštýnském náměstí.

AUTOR: JIRKA KŘÍŽOVKA ZVOLÁNEK	SLONÍ ZUBY	OTROK	OZNAČENÍ LET- DEL ANTONOV	PÍCHNUTÍ DÝKOU	 Pardubice	POTOMCI ŽENSKÉHO POHLAVÍ	ČIDLO ČICHU	PRIMÁT	 Pardubice	ZÁJMUVÝ KLUB	OBR	NAPADENÍ
MOŘSKÝ KORÝŠ					SPODEK				DRUH JAMA- SKÉ HUDBY			
SILNÝ PROVAZ					VRKOČ				VÝMĚŠEK TĚLA			
					ÚKRYT ZVĚŘE				DOBA OBĚDA			
ZNAČKA YTERBIA			DNEŠNÍHO DNE					POLOVICE (NÁŘ.)				
			PŘÍTOK BEROUNKY					NÁSTROJ SEKÁČE				
 Pardubice	PROVDANÁ	ZIMNÍ MĚSÍC ŽIVOČICH POTŘ. KYSLÍK					KOLEK (SLOV.) MATERIÁL NA ZÁTKY					
TAJENKA												
ŘECKÉ PÍSMENO						SEVEROČESKÉ MĚSTO					TEN I ONEN	TEXTILNÍ ROSTLINA
						CITOSLOVCE HOUPÁNÍ						
SÍDLO V BRAZÍLI					KARLŠTEJN					INIC. HERCE LIPSKÉHO		
					NÁR. SHRO- MÁŽDĚNÍ					NÁZEV ŘÍMSKÉ 1000		
NOVOLUNÍ				STAVITEL ARCHY				OBLOHA				
ÁBELES (DOMÁCKY)				VADA DŘEVA				JMÉNO HERCE FIALY				

